

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

Qvaestio viij. De iniustitia aduocatorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

tractatione infirmatur tunc maxime, dum testis bonæ est existimationis, de quo nulla est suspicio, consulto fuisse mentum, debet quantum cumque elapso tempore testi moniū mutare, si modo intellexerit quod aliquo pacto poterit famam & honorem alterius resarcire.

Ad secū
dū arg. Ad secundum argumentum responde-
tur, mendacium officiosum adeo genere
suo esse mortale, vt neque in iudicio tale
fiat. Quare dum innocens vel testium ca-
lumnijs accusatur, vel iudicis iniquitate
vexatur, dicere aliquid contra veritatem,
vt illa via ab iniquo iudicio innoxius cri-
piatur, nisi iusurandum interueniat non
est mortale. Et ratio est (vt ait S. Thom.)
quia iudicium iniustum, non est iudicium
ideoq. nihil illi contra iustitiam peccatur.
Dum autem vniuersaliter ait iudicium in-
iustum non esse iudicium, non loquitur
more styloque doctorum iuris, sed ferme
philosophorum moralium, qui quidquid
vitiosum est, nullū arbitrantur. Iuris enim
prudentes non omnem sententiam iniu-
stam pro nulla ducūt. Sentētia enim apud
illos duplici de causa est nulla scilicet vel
quia dimanata non iudice, vel quia errore
continetur, tum intolerabilem, tum etiam ma-
nifestam. Attamen etiam si non sit nulla,
accidit esse iniusta tripli de causa, vt au-
ctor est Gratian. ca. episcopus. 1. q. 3. s. aut
ex animo, vt puta quia iudex ex odio pro-
cedit, iametsi hoc quidem nisi alia adsit ini-
quitas, sententiam non vitiat aut ex ordi-
ne, nempe quod non seruetur necessarius
ordo iuris, aut ex causa, nempe dum con-
tra veritatem aut facti aut iuris sententia
pronuntiat. Atq. hæc est essentialis iniu-
stitia, nam reliquæ accidentariæ sunt. Et
quæ dicimus de sentētia, quæ terminus est
iudicij, idē & de iudicio cōtendū est. At ve-
ro licet hoc pacto sit sentētia iniusta. nō ta-
men (vt dicere cepimus) censetur subinde
nulla, nisi error tum intolerabilis, tum etiā
propatulus sit, ideo admonet Greg. ea. cau.
& q. dicens. Sentētia pastoris siue iusta siue
iniusta timēda est. Ob id scilicet quod quā-
do error non est manifestarius, ad reū non
pertinet de illo iudicare. Considerate ergo
perpende duo verba, sententia, & pastoris.
Priori namque intelligit quod non sit in-
tolerabilis erroris, & posteriori quod sit
veri iudicis. Hæc autem omnia in foro iu-
diciali intelliguntur. Nam in foro consciē-

tia, quisquis omni proculdubio rescituerit
sententiam esse iniquam, hoc est contra ve-
ritatē, pot. nō parere, dū id modo citra scā-
dalum faciat. Et ideo S. Th. omne iudiciū
iniquum censet nullum. Ad tertium facile
respondetur, quod ideo stringuntur testes
iusiurando, vt maiori percellantur timore.
Grauius enim est a Dei religioni preua-
ricari, quam humanā sauciare iustitiam.

QUESTIO VIII.

DE IUSTITIA Aduocatorum.

S. Tho. 2. 2. quæst. 71.

ARTICVLVS I.

*Vtrum aduocatus teneatur gratis præstare
patrocinium pauperibus in
suis causis.*

Ostrema deniq. persona in
iudicio est aduocatus, de
quo primo queritur, vtrum
teneatur pauperibus gratis
patrocinari. Et arguit a par-
te affirmatiua. Patrocinium inter alia mīe-
ricordix opera connumeratur, sed opera
misericiordix gratis debent impedi, secun-
dum illud Exo 23. Si videris asinum odien-
tis te iacentem sub onere, non prateribis,
sed subleuabis cum eo. cum tamen mole-
stius premitur pauper litæ cōtra ius sibi cō-
flata quam asinus onere. Secundo accedit
auctoritas Grego. qui inter suas Homilias
exponens locū euangelicum Matt. 23. de
talento quod seruus nequam subrus terra
infoderat, ait: Hñs intellectum curet omni-
no ne taceat, habens rerum affluentiā, a
misericiordia nō torpescat; hñs autem qua
regitur, vsū illius cum proximo partiat,
hñs loquendi vsum, apud diuitem pro pu-
peribus intercedat. Hoc n. omnia talē ho-
mine reputantur, talentum autē ab icon-
dere culpa est, vt de pæna ipsa deprehendi-
tur quam seruus ille pertulit, ergo patroci-
nium est in præcepto. Tertio, Præcepta mi-
sericiordix sunt affirmatiua, quæ idcirco lo-
co & tpe obligant quo calamitas ingruit,
necessitatis autē tps in paupere est quousq.
iniuria

iniuria opprimitur, ergo tunc aduocatus tenetur suo patrocinio illi a lesse. In contrarium autem est quod necessitas tibi non est minor, quam illa qua pauper in iudicio vexatur, non autem semper tenetur diues cibo pauperi subuenire, ergo, neque patronus suo patrocinio.

Sicuti de accusatore quæsitum, est vtrum de iustitia teneatur quandoque accusare, & de rellè vtrum teneatur testificari, ita & de aduocato operæ precium est scire an officio misericordiæ teneatur fauore suo miseris suppetias ire? Ad quam vtique quoniam gratis pauperibus patrocinari vni & elemosinarum genus, perinde respondendum est ac de alijs misericordiæ officijs, de quibus D. Thom. secunda secunda quæstion. 32. disputauit. Est ergo conclusio que sola quæstioni sufficit. Aduocatus non semper causæ pauperum patrocinium suum gratis præstare tenetur, sed tunc daturat cum non in promptu apparet quomodo ei possit aliter subueniri. Probatur conclusio. Præceptum misericordiæ, vt modo dicebamus est affirmatiuum, obligat ergo non pro semper, sed miseria id inopis exigente, igitur vbi in promptu est, ut possit aliter pauperi succurri, non te præceptum constringit, sed consilium admonet. Eo potissimum quod ad impossibile nemo obligatur, & nemo potest omnibus opem ferre, licet sit consilium dum potes, alium benefaciendo præuenire. At vero vbi non est in promptu per viam aliam subuentio, tunc extrema censetur necessitas atque adeo obligatis. Vnde Augustin. in princip. de doctrina Christiana, Cum omnibus inquit, prodesse non possis, his tibi potissimum consulendum est qui pro locorum & temporum, vel quarumlibet rerum opportunitatibus constricti tibi tanquam quadam sorte iunguntur. Vbi rationem redditur cur omnibus non tenemur nempe quia non possumus. Mox affirmatiuum præceptum suis qualitatibus circumscribitur vt sit obligatorum.

Primum ratione loci quia non teneris queritare quibus bene facias, sed occurrere tuis auxiliis adesse, secundum illud citatum Exod. 23. Si occurris boui aut asino vicini tui erranti, reduce eum. Secundo etiã ad litteram rationem temporis, quia non teneris prospicere in futurum causis pauperum, sed in presenti eis opulari secundum illud

1. Ioan. 3. Qui viderit fratrem suum necesse habere, & clauerit viscera, &c. Subiungit autem Augustinus vel quarumlibet rerum opportunitatibus, quia dum homo omnibus non sufficit, illis citius opem debet qui sibi sunt aliqua necessitudine coniuncti secundum illud 1. ad Timoth. 5. Si quis suorum, & maxime domesticorum curam non habet, fidem negauit. Duo ergo requiruntur ad præceptum charitatis, prius ut hæc circumstantiæ conueniant, posterius vt non sit in promptu via paratior subuentiois. Et quod de aduocato affirmatur, de medico pariter censendum est, ac de alijs perinde qui misericordiæ officio leuare arum nas possunt, miserorumque necessitatibus opulari, siue publicis siue priuatis.

Primum autem circa hæc dubium existit, quomodo intelligatur excusatio hæc præcepti, quando in promptu apparet quomodo alteri necessitati subueniri possit, vtrum satis sit vt tu excuseris, alios esse qui necessitatem intuentes, & melius quam tu, possunt, & auctiori vinculo tenentur. Sic enim vulgus existimat, quare passim audias hoc lese pacto excusantes. Est talis qui melius facere potest ac debet, cur igitur ego teneat? Respondetur nihilominus istis eiusmodi phycas potentias & naturalibus obligationes, nisi adsit actus, non excusare reliquos, qui succurrere possunt. Quid enim misero prodest quod multi possint & debeant, si occurrit illi nemo? Verba ergo hæc, si in promptu apparet aliter subueniri posse, intelligenda sunt in proxima aptitudine ad opus scilicet, vt credas re vera absque te subuentum iri statim per alios. Alioqui si tu non facis, aliorum culpam tuam non excusabit. Sed alterum deinde hic restat dubium. Videtur enim D. Tho. non satis ei fecisse, loquitur inquit de extrema necessitate, nihil autem de graui, & tamen dubium est vtrum citra extremam teneatur etiam aduocatus patrocinari pauperi in graui necessitate, aut medicus etiam infirmum curare. Et quidem Caiet. impresentiarum solam extremam necessitatem arbitratu secum afferre, præceptum obligans ad mortale. Distinguit enim tres gradus. Primum extremam necessitatis, cui sub mortali culpa succurritur est. Secundum, necessitatis grauis citra extremam, cui non occurrere venialis, inquit culpa est. Lenioribus autem sic utre-

Primum dubium.

Responsio.

Dubium secundum.

Caiet.

re con-

re consilium est, sed illas prætermittere nulla est culpa. Mirandum est tamen quomodo sui ipsius fuerit oblitus, nam secunda secunda quaestione 32. artic. 5. legitime D. Thom. interpretatus, duos confessus est casus præcepti elemosynæ sub mortali, videlicet necessitatem extremam de necessarijs, & grauem de superfluis. In cuius confirmationem tractatum postea composuit de elemosina vbi eandem sententiam adstruxit necessariam esse concessu. Ioannes nanque non tantum de extrema loquitur, sed de vrgenti necessitate. Qui viderit, inquit, fratrem suum necesse habere, & clausit viscera sua, &c. Viscera. n. quæ sola extrema necessitas aperit, fetrea sunt & obstrusiora quàm sint charitas. Igitur non est dubium quia perinde atque in alijs elemosinis, in patrocinio locum etiam habeat grauis necessitas, vt in loco citato ait S. Thom. quod recte Syluester agnouit in verbo, aduocatus, §. 28. Equis enim dubitet, quin si inopis hominis omni fauore destituti citra periculum vitæ periclitaretur honor, alia ve illi ingrueret vrgens calamitas, teneretur, & patronus suo illi adesse patrocinio? Et pariter medicus quamuis non immineret aegroto periculum mortis? Hoc autem verum est quod cum in graui necessitate non sit præceptum, nisi de superfluo, pensanda est & necessitatis grauitas & aduocati aut medici possibilitas. Et quidem grauitas ex obiecto penditur, periculum enim præsentissimū vitæ extrema necessitas est. Et quamquam non esset tam certum periculum mortis, posset esse grauis necessitas, vt in infirmo graui tanto infirmitate, & si cui grauius periclitatur honor, & fama. Superfluum autem in aduocato, quatenus aduocatus est, sicuti & in medico, est tempus quod sibi superest. Haud enim ad succurrendum grauibz causis citra extremam teneretur horas succidere quas in alenda sua familia collocare eger, sed satis fuerit si sit diues qui non tanto tempore pro se eger, vt quod sibi superest, causis pauperum impendat. Si non omnibus illis porius quæ grauiora sunt. Nam inde quod scientiæ locuples est tenetur partem etiam impartiri egenis, sicuti si alijs diuitijs afflueret. Qui enim inuisos habet pauperes, non est cur sit in conscientia securus, quia neque est in tuto. Et per hæc clarent argumen-

torum solutiones. Qui enim iuuentum sub onere iacens obuium habet, videt sui opem esse illi necessariam, cuius ideo fit in de debitor. Et pariter ad Gregorium respondetur, quod talentum abicondere est vbi necessitas occurrit, auxilium subtrahere. Et quantum ad tertium attinet, iam expressa est illa quæ obligat necessitas, atque illa quæ sub consilio militat.

ARTICVLVS II.

Virum merito sint aliqui ab aduocacione officio arcendi.

Post hæc quaeritur de aduocatorum qualitate & dignitate, virum aliqui sint tanquam in idonei ab hoc officio abigendi. Arguitur enim a parte negatiua. Ab operibus misericordiae nemo arcendus est. Secundum. Eiusdem effectus neuiquam incongrue assignantur diuersæ causæ, vacare autem sacris & peccatis sordescere, contraria sunt, incongrue ergo ab hoc officio arcentur ex vna parte infames, atque ab altera clerici. Tertio quique tenetur proximum sicut seipsum diligere, nemo autem cohibetur propriè defendere causam, ergo neque cohiberi vllus debet tueri causam proximi. In contrarium autem est, quod in fames & excommunicati repelluntur ab hoc officio, vt patet. tertia quæst. 7. cano. infames, & etiam monachi, nisi de licentia Prælati in causa pijs 16. q. 1. c. monachi. & extra, de postulatio. c. ex parte.

Ad quaestionem supposita distinctione duabus conclusionibus responderetur. Primam enim quis potest a munere aliquo repellere, scilicet aut propter impotentiam aut propter indecentiam. Sed differunt, quod impotentia simpliciter excludit hominem, indecentia vero non item, quia potest per necessitatem quod indecens fieri concedens. Est ergo prior conclusio. Qui potentia caret aduocandi neuiquam patrocinari potest siue potentia defectu sensu interiori, quales sunt furiosi, qui sensum non habent sensum, atque impubescentes, qui ipsum non habent integrum ac sensibilem, aut in exteriori, sicuti sunt furiosi

aut muti. Requiritur enim in oratore primum mens, non solum sana, verum etiam extracta ad iudicandum, & deinde cum causæ in foro exercitiori agantur, instrumenta ad exprimendum conceptus. Secunda conclusio. Duplex est qualitas quæ in aduocato existens, nisi necessitas adsit, indecentem facit aduocationem. Prior est dignitatis excellentia. Posterior vero orbitas aliqua aut defectus. Excellentia inquam dignitatis indecentes reddit sacerdotes, & maxime monachos, vt in foro versentur. Qui enim sunt sacris ministerijs participati, orationique perinde & contemplationi addisti, eos minime decet ad seculares causas demitti, quæ & impedimento illis sunt ne possint spiritualibus vacare, & auctoritatem diminuunt, atque offuscant, ne pro sua conditione & statu in honore & existimatione habeantur. Orbitas autem aut corporalis esse potest & naturalis, aut quæ ex peccato proficitur, corporalis inquam vt cæcitas. Nam qui cæcus est, non est ad dicendum aptus. Nemo enim acrimoniã habere potest nisi eos videat cum quibus loquitur. Nam per oculos & concionis attentione excitatur orator, & per eodem spiritus quoque remittit quibus vegetatur oratio. Loquitur enim de oratore qui voce causas agit. Nam in illis qui scripto responsa dant, non tantum officii oculorum orbitas. Feedior autem ac nocentior est qui corruptis moribus laborat. Qua ratione repelluntur infideles heretici, excommunicati, atque infames, qui grauioribus criminibus maculati sunt. At vero vt in conclusione adiectum est, ingruere potest necessitas quæ eiusmodi deccantia compenletur. Quare & monachi pro suis ecclesijs, atque alij pro se ipsis & sibi conuictis, aduocationis officio fungi possunt. Primum ergo omnium, impresentiarum animaduertendum est, quanta in aduocato requisita sit dignitas, quæ certe paulo minor desideratur quam in iudice. Vnde cum in alijs cunctis actibus atque officijs præsentia copia requiratur morum probitas, in oratore potissimum atque in aduocato etiam philosophi id singulariter exigunt. Quare in de scriptio ac Oratoris prius ponunt. Vir bonus, ac subinde dicendi peritus. Debet enim patronus cum primis summa fi-

de clientis curam suscipere, deinde cauere ne parti aduersæ iniuriam inferat ac demum ea pollere auctoritate, vt non tantum juris prudentia, verum & morum præcipue integritate fidem sibi arroget. Nam prauis, vt ait lib. 12. Quintilij, etiam vera dicentibus fides deest, videturque malus aduocatus male causæ iudicium & argumentum. Interrogatio autem hic existat theologica. Virum dura quis se contrariis in hoc officium insinuat peccet mortaliter? Respondetur quod si defectus non multum ad rem referat, non est mortale crimen, immo potest fieri etiam citra veniale. Vt si munus scripto consulat & emendatus infamis, si tamen absque vlla iuris peritia & negotiorum experientia ingreteret sese, non esset à mortali culpa immunis quandoquidem in illo perichitarentur causæ sibi concredita.

Ad primum igitur argumentum respondetur, non omnia opera misericordie omnes decere. Immo si indocti ad docendum prodirent, & stulti ad consulendum, & inexperti, medici ad medicandum, & infames ad corrigendum, potius pestilentes haberentur, quam misericordes. Ad secundum respondetur, quod si cut virtus inter duo extrema constituitur, ita & patrocinandi muneri alij per excellentiam non sunt apti atque alij per defectum. Ad tertium autem respondetur quod necessitas non incumbit tanta succurrendi alienis negotijs quam proprijs, ideo infames admittuntur in causis proprijs & non in alienis.

ARTICVLVS III.

Virum aduocatis delictum sit iniustam causam defendere.

Post aduocati dignitatem sequitur de idonea aduocandi forma, nempe virum licitum sit causam iniustam defendere? Haud enim desunt a parte affirmatiua argumenta. Etenim sicut laus medica artis inde maxime relucet quod desperatos morbos medicus sanet, ita & aduocatus inde præcipue commendati assollet, quod in multis causis propugnat. Secundo. Si causam propter iniustitiam deberet deserere, non eo punirentur aduocati, quod causas perdunt, puniuntur autem

Quintilianus.

Interrogatio theologica. Responso.

Ad primum arg.

Ad secundum.

Ad tertium.

Primum arg.

Secundum.

autem tanquam prauaricatores, qui diuersam adiuuant partem, vt patet capit. Si quem poenituerit, 2. quaest. 3. ergo licitum est susceptam causam contra iustitiam defendere. Accedit tertio, quod maior illic apparet culpa, vbi causa iusta iniuste defenditur, puta dum vel falsi producantur testes vel leges allegantur falsae, quam iniustam causam via regia defendere, licet autem aduocato astutus vtraque technis, sicuti militi ex insidijs pugnare, ergo iniustam causam protegere non est prorsus nefas. In contrarium autem est reprehensio illa 2. Paralip. 19. Impio praebes auxilium, & idcirco iram Domini merebaris.

Prima soncl. Ad quaestionem duabus conclusionibus respondetur. Pror est: Aduocatus qui sciens & prudens iniustam causam defendit, tum moraliter contra iustitiam peccat, tum perinde ad restitutionem tenetur.

Probatio. Qui ad malum cooperatur, eiusdem est iniquitatis reus, atque ipse qui facit, secundum illud Pauli, ad Roman. 1. Digni sunt morte, non solum qui faciunt, sed etiam qui facientibus consentiunt, aduocatus autem & consilio & fauore cooperatur ei qui iniustam litem gerit, quin vero ipse est qui litem nutrit, ergo moraliter peccat, ac subinde cum peccatum sit contra iustitiam, nempe in nocumentum alterius partis, ad restitutionem obligatur. Posterior conclusio. Qui per ignorantiam, iniustam tuetur causam, excusari pro ratione ignorantiae potest, tam a culpa quam a restitutione. Conclusio in omnibus materijs clara est. Emergit autem ex priori conclusione dubitandi occasio de causa dubia. Virum aduocatus suscipere eam causam possit ac subinde defendere, quae iudicio suo anceps est.

Postrema conclusio. Et quidem si in aequilibrio dubitatio pendeat, in promptu est affirmatiua responsio, quoniam iuris prudentis munus non aliud est, quam legum sensus bona fide ad alterutram partem applicare. Immo hinc omnes lites pendunt quod res aut iure aut facto in dubio versantur. Sed ratio dubitandi potissima est, virum etsi aduocatus intelligat aduersam partem maiorem habere iuris energiam, possit eam quae minoris est probabilitatis defendere. Apparet namque id non esse licitum, quoniam videtur nihil aliud quam

Dubitatio. iniquitas iudicem in eam partem inclinare, & trahere contra quam pronuntiare deberet. Respondetur nihilominus sub distinctione: Quando enim est causa mortis, aut sanguinis, aut honorum alicuius periclitatur, tunc adori contra eum patrocinari, nisi minimum tanta vigeat probabilitate accusatio, quanta defensio, profecto ingens esset scelus, quoniam melior est conditio possidentis, maxime in fauorem honoris, & vitae. Ac fere idem est cum quis reus sit, vt de sua deturbetur bonorum omnium possessio. Immo in hisce casibus potissimum causa capitis, nisi reus perniciosissimus haberetur pius esset eius suscipere patrocinium, etiam si eius causa minoris esset probabilitatis, dummodo nulli frangi panderetur locus. In causis autem minoris momenti, tametsi vix absque periculo possit infirmior causa defendi ac debilior, tamen si ad rigorem conscientiae loquamur, non est cur omnino contemnatur, dummodo patronus clientem in primis suum admonitum curret, iniustitiam non tam ei quam alteri pariter ridere, deinde nulla prorsus viatur falsitate, leges scilicet aut commentitias allegando, aut falsè interpretando, sed illis semper viatur quae causae suae suffragantur, reliqua verò subiceant argumenta, quae a parte contraria militant. Et ad argumentum in contrarium respondetur, quod vnicuique licitum est ius suum absque vi & fraude experiri, & persequi. Et ideo cum patroni munus sit suo clienti fauere, nemini iniuriam facere si merita suae causae patefaciat. Altera vero pars sibi viderit, cui patrono suam concedat causam, & iudex etiam sibi, vt quadratus steterit, ne in partem nutei infirmiore. Tameis ut dicebam similitum, causarum defensio non caret periculo adulterandi leges.

Ad primum igitur argumentum respondetur, disparem esse medici atque aduocati rationem. Medicus nanque qui desperatum morbum curandum suscipit nemini iniuriam irrogat, si neque, tertio, neque uero infirmo, si ipse consentit. Aduocatus autem qui unam partem sic propugnat, ut alteram expugnet, licet sciantur eadem mereatur, est tamen secundum iustitiam iniquus. Secundum autem argumen-

gumentum, de illo qui bona fide causam suscipit, quam post contestatam litem intellexit esse iniquam, additionis est ambiguitatis. Respondet enim S. Thom. quod non debet eam prodere, ut alteram partem iuret lecta iniusta causa retendo, esset enim tunc prauaricator, iuxta ca. Si quem perituerit. 2. q. 3. quod iam exposuimus, sed debet eam dissimulante defendere. At vero solutio hæc an iam contra se afferri arguendi. Si quis enim accusatori patrocinaretur contra aliquem in causa capitali, quem decurrente causa euidenter posset esse innocentem, ac ne retur causam prodere, ut eum à morte liberaret. Immo veto agere testem eius innocentiam, & transire ad defendendum eius causam. Nam innocentiam tanto potitur iure, ut etiam iudex (ut supra dicebamus) cur illa esset cognita, ad id ipsum teneretur, nedum aduocatus. Conceditur ergo huius argumenti conclusio. Nec S. Thom. loquitur nisi in cõmuni ordine & stylo iuris. Quin etiam si causa in re grauissima versaretur, quæ paulo minoris æstimaretur quam mors. Vt si quæstio esset de celeberrima fama & honore statumque alicuius illustris, idem pro meo capri censerem. Hoc sub aliorum censura duverim, dummodo aduocatus non sub dubio id nosset, sed certissima scientia. Et præterea dum id posset facere absque scandalo, & præmissa fraterna admonitione, qua id comminaretur accusatori, nisi desisteret. Et dando quam posset operam ne accusatoris vita periclitaretur. Sed tamen si videret quædam de se nequam desiperet ut respiceret reueneret, profecto cum eius periculo id posset facere. Imò si citra suum ipsius detrimentum id posset, arbitror teneretur. Et vice versa illi qui reum mortis defenderet, quamuis nosset iniuste se protegere, occurrere liceret causam eius prodere, licet deberet deserere causam, si nullo cum colore tueri posset.

ARTICVLVS IV.

Utrum licitum sit aduocato pretio patrocinari.

Equitur deinde de stipendio patroni, utrum sit licitum? Arguitur namque

à parte negatiua: Opera misericordiam non sunt inuita humana retributionis exhibenda, secundum illud Lucæ 14. Cum facis prandium aut cenam, noli vocare amicos tuos neque vicinos diuites, ne forte ipsi te reuincant, patrocinari autem ut articulo primo dicebamus, officium est misericordiam, ergo gratis est impendendum, eo potissimum quod est spirituale opus, & spiritualia non licet temporalium æstimatione tribuere. Secundo arguitur. Iudici, quia persona est necessaria in iudicio non licet quidpiam ab altera parte litigantium recipere, ut Augustinus ait contra Macedon. & refertur 14. quæst. quinta canon non sanè. Aduocatus est etiam necessaria persona, ergo neque illi id licet. In contrarium est ibidem Augustinus ubi ait quod aduocatus licite vendit iustum patrocinium, & iusperitus verum consilium.

Ad quæstionem duabus conclusionibus respondetur. Prior: Licetum est aduocatum suum patrocinium pretio æstimare. Facilius est ex superioribus eius collectio. Nam quæ hominis propria sunt, neque alieni de iustitia debet, citra iniuriam potest vendere, quia nemo quæ sua sunt gratis donare tenetur. Scientia autem iuris periti, & aduocati solertia & prudentia, sunt propria ipsorum bona, sicuti & scientia medici & cuiusvis doctoris alius facultatis, neque illa rigore iustitiæ semper alijs debet, ergo tunc poterit pretio illa æstimare ac venditare. Posterior conclusio: Si quis istorum per improbitatem aliquid ultra modum extorqueat, mortali peccat, idque contra iustitiam. Patet conclusio in primis auctoritate. Augustini eodem loco, ubi ait quod ab his extorta per immoderatam improbitatem reperi solent, data vero per tolerabilem consuetudinem non solent, scilicet reperi. Et ratio deinde est in promptu, nam eiusmodi officia pretio sunt æstimanda, in his autem quæ pretio penduntur excessus pretij iniustitiam operatur. Cui quidem rationi applaudit lex etiam civilis. C. de postular. l. si qui. Circa priorem autem conclusionem dubitas forsitan quomodo sit æstimandum huiusmodi patrociniorum pretium utrum consistat in indivisibili, an potius latitudinem permittat ut possit quisque pacisci quantum velit?

Secundū.

August.

Prima conclusio.

Rõ conclusio.

Vltima conclusio.

Probõ.

Rõ conclusio.

Dubiu.

O
e
d
s
s
s

velit? Arguitur enim quod tantum cuique petere liceat, quantum exprimere valuerit, quoniam re vera scientia hominis est sicut margaritarum quod nihilo certo aestimatur pretio, sed prouoluntate contrahentium. Immo omni est margarita pretiosior, secundum illud Prouerb. 6. Posside sapientiam, quia auro melior est.

Solutio. Respondetur nihilominus aduocatorum pretium, perinde, atque aliarum rerum duplex esse, ut lib. 6. dictum sumus scilicet & legitimum, & naturale. Legitimum inquam quod lege taxatum est, consueuerunt enim lege taxari mercedem operarum ministrorum iustitia? videlicet tam scribarum, quam aduocatorum, atque aliorum ut scilicet pro tali scripto tantum ei spendatur pretium, & pro tali, tantum. De quibus utique pretijs dubitari non licet, quin sit peccatum iniustitia quidquam ultra exactio suscipere, & qui plus percipit, ad restitutionem tenetur, si lex modo sit in usu recepta, neque annuente principe abrogata. Quoniam ut lib. 1. dictum est, leges obligant conscientiam, atque ille potissimum, quae de rerum aestimatione iusta causa feruntur. Et est profecto iustissima, patrociniis praestandis responsisque ferendis mercedem lege publica statuere. Alioqui cum litigantes ab vna parte pudor suffundat, si parum conferant, ab altera vera vincendi auditas extimulet, non possunt non esse immodica. Qua utique ratione visu maxime fieri solet ut litres nutriantur, & vitrauis pars vincat, maior tamen fortis portio caudidicis obtingat. At vero quando mercedis non sunt lege constituta, quia neque omnes commode possunt, tunc superest dubitandi ratio, utrum iuriconsultorum quantum exprimere potuerit exigere liceat? Tunc enim in militate videtur argumentum quod supra fecimus de rebus pretiosis, quae tanti sunt quanti vendi possunt. Respondetur nihilominus id non esse licitum. Nam rerum ut lib. 6. dictum sumus, aliae sunt non simpliciter ad usum humanum necessariae, quae idcirco licet tantum aestimentur, quantum vendi possunt, non vergit in reipublicae perniciem. Sed aliae sunt humano usui omnino necessariae, ut frumentum, vinum, lana, &c. quae etiam iniuriam distrahunt nequeunt nisi iusto pretio, pro ratione temporum, & locorum. Atque huius generis sunt forensia mune-

ra. Quare optime ait Augustinus, quod exorta per immoderatam improbitatem repeti solent. Improbitas enim si non dicitur nisi instantiam petendi, non continet iniustitiam, sed quando est immoderata, hoc est excessiua respectu iusti pretij. Et sic est intelligenda posterior nostra conclusio. Quocirca neque scriba, neque aduocatus, quantum libuerit, exigere potest, imo vero neque recipere. Nam et si gratis auctori illa pretia videantur conferri, nunquam tamen re vera conferuntur, nisi coacta voluntate. Sunt fateor praestandi labores, quos studens ad comparandam iuris peritiam exhauriunt, & quos faciunt sumptus, & pro omnibus ingenium eorum & scientia, sed tamen cum moderamine, habita qualitate & quantitate causae, & litigantium possibilitate. Neque vero audienda eorum sunt haec obtendicula. Atque enim non potest aliter suum sustentare statum, cum iam non sit status eorum & conditio non sit ipsorum iudicio aestimanda, qui illas sibi viarum fastuosas pompas. Si enim scriba & vicia & vestitu nobilitatem praese ferre contendat, & aduocari illustrium statum, non debent illos splendores misericordium sumptibus sustentare. Vnum autem prouidendum in re cautum est, ne aduocatus de quocumque pacificatur scilicet de medietate, aut de tertia, aut duabus tertijs, &c. v. habeatur. C. de postulati l. si qui, & illi c. Bar. & Litem. C. proci & l. sumptus ff. de pac. Et fuit optima ratio legis, nam illa via inserperet fraudes & technas, quas aduocatus viuaciter excogitaret. Imo vero eadem ratione, quid quid nonnulli Glossatores in tractatum iustitiae, neque licet pacio de aliqua certa quantitate sub conditione victoriae, quae sit tamquam honorarium. Nam eadem omnino offerretur tunc nefanda fraudibus occasio. Sed tantum licet pacio absolute de tanta quantitate in vnanis partem euascerit causa.

Ad primum igitur argumentum tantum respondeo, quod non quidquid homo potest, facere debet per misericordiam, sed hoc tantum nos admonet Euangelium, ut eorum qui per misericordiam exerceamus, à Deo solo expectemus mercedem. Quare ubi causa pauperis te cogit, ei parcere nari, id debes solo diuino iuramento facere. Non tamen (ut supra diximus) tenemur semper ad talia opera, sed vendere suum potest.

Scrupulus.

Solutio.

QVÆSTIO IX.

DE CONTVMELIA.

S.Tho. 2. 2. quæst. 72.

ARTICVLVS I.

Utrum contumelia consistat in verbis.

Xpeditis verborum iniurijs, quæ forensi iudicio accidere solent, progredendum nobis est ad illa etiam iniuriosa verba quæ extra iudicium viu veniunt. Quæritur ergo primo de contumelia, utrum consistat in verbis. Arguitur enim à parte negatiua. Contumelia nomen est nocuenti, verbo autem nullum nocumentum videtur inferri, sed factis potius læditur vel persona vel honor eius ergo contumelia non in verbis, sed in factis contingit. Secundo de honoratio quæ verbis fit suum habet peculiare nomen vituperij & conuitij, hæc autem a contumelia differre videntur, ergo contumelia non consistit in verbis. In contrarium est quod solum verbum auditu percipitur, contumelia autem ad aures pertinet, secundum illud Hierem. 20. Audiui contumelias in circuitu, ergo contumelia est in verbis.

Primū argum.

Secūdu.

Quinque sunt capitales iniuriarum species verbalium extra iudicium, nempe detractio, suffragus, irrisio, tumeliæ & maledictio. Contumelia autem, & detractio primo per se differunt ex obiecto. Contumelia enim est iniuria quæ contra honorem alterius fit. Detractio vero est famæ læsio. Differunt namque honor & fama, quod honor est reuerentia alicui propter aliquam excellentiam ac potissimum propter virtutem exhibita. Fama vero, ut habetur in glos. cap. vestra, de cohabita. cleric. & mulie. est illæ dignitatis status vita & moribus comprobatus. Vel si cum theologis ac philosophis loquamur, est clara illa notitia quam alij de nobis habent. Itaque esse potest honor sine fama, & è diuerso. Exhibetur enim reue-

potest homo patrocinium. Nam efficien-
tia res sit spiritualis ratione subiecti, non
tamen illius est generis spiritualium quæ
gratis accepimus gratisque debemus, im-
mo nostro sudore & vigilis parta nobis
est, vt lib. 9. sub tit. de simo. liquidius fiet.
Secundum argumentum discrimen petit
inter iudicem testem, & aduocatum. Nam
cum singuli istorum veritatem prorsus tue-
ri debeant, perinde scilicet aduocatus vt
reliqui, nulla apparet, ratio cur huic po-
tius quam alijs, pro defendenda veritate,
liceat mercedem recipere. Est tamen de-
serimen quod finis proprius iudicis ac te-
stis est iustum & veritas in communi, sine
respectu actoris vel rei ob idque ob verita-
tem dicendam neutri illorum quidpiam
recipere licet: Scopus autem aduocati non
est iustum simpliciter, sed iustum clientis
sui, cuius causam omnibus suis viribus pro-
tegit, altera neglecta, & ideo non solum,
vt aliqui putant, pro labore, sed pro ipso
patrocinio & defenfa veritate potest mer-
cedem suscipere, sicut doctor pro verita-
te docenda quam dilucidat. Nihilomi-
nus autem restat, & inter iudicem & testem
differentia, quod iudex non solum pro
veritate pronuntianda nil potest à litigan-
tibus percipere, quia est communis vtri-
que, sed neque pro labore & studio id sibi
licet, sed respublica debet illi prouidere
tamquam persone publicæ. Non quod
iure nature id sit prohibicum, immo si
nullus efferret metusne intuitu pretij in
alterutram partem corruptus propende-
ret, ius nature non prohibet quin possit à
litigantibus aliquid recipere, sed propter
talem metum iure ciuili cautum est, vt
arario publico sustentetur. At vero testis
quia non est vsque adeo persona publica,
sed citatur ab illa parte cui interest, quam-
uis pro veritate dicenda nil possit recipere,
quia quicumque parti debet eam synce-
re proferte, tamen pro labore suo reci-
pere potest pretium ab eo a quo citatus
est. Cum autem iudicem negamus quid-
quam recipere posse, inficias non imus
quin pro subscriptione aut citationis aut
sententiæ quidpiam ei constitui lege
possit. Hæc enim meditatio non est præ-
sentis loci.